

۵۰هزار پرستار خانه‌نشین و ۱۰۰هزار کمبود داریم

شمار پرستاران نسبت به نیاز مراکز درمانی نصف است که این موضوع کاهش خدمات و نارضایتی مردم را به دنبال دارد ۹۰درصد پرستاران خشونت کلامی و ۳۰درصد آنان خشونت فیزیکی را از سوی مردم و بیماران تجربه کرده‌اند

نیره ساری

محمد شریفی مقدم که در کارنامه خود سابقه سوپروایزری و پرستاری را دارد، هم اکنون دبیر کل خانه پرستار است. وی در گفت‌وگو با «جوان» ضمن اشاره به بیگاری ۵۰هزار پرستار در کشور می‌گوید: تقریباً می‌توان گفت تعداد پرستار به جمعیت و تخت نصف است، در نتیجه همین موضوع باعث می‌شود پرستاران ما به دلیل مشقت‌ها و سختی‌های فعالیت چند شیفته توانایی بالایی در ارائه خدمات نداشته باشند که نارضایتی مردم و بیماران را به دنبال دارد.

■ سلامت حق همگان است

شریفی مقدم با تأکید بر اینکه مهم‌ترین نیاز مردم بحث سلامتی است، ادامه می‌دهد: از زمان خلقت انسان سلامتی یکی از نیازهای حیاتی بدن است و تا مادامی که سلامتی نباشد، انسان‌ها قادر به فعالیت ساده

هم نیستند، در نتیجه بر اساس اهمیت این موضوع دولت‌ها سلامتی را اولویت قرار می‌دهند. به گفته‌وی طبق ماده ۲۹ قانون اساسی، مردم ما باید از دریافت خدمات بهداشتی و درمانی برخوردار باشند و بحث این برخورداری یکی از حقوق مردم محسوب می‌شود و وظیفه حاکمیت این است که سلامتی مردم را تأمین کند. شریفی مقدم می‌افزاید: سلامتی مردم از طریق خدمات بهداشتی و درمانی تأمین می‌شود و این خدمات از سوی حدود ۳۵۰هزار نفر فعال این حوزه از قبیل پرستار و بهورز و تمام کسانی که در صف اول ارائه خدمات درمانی هستند در وزارت بهداشت ارائه می‌شود.

■ پرستارها در صف نخست نظام سلامت هستند

دبیر کل خانه پرستار با تأکید بر اینکه پرستارها در صف نخست نظام سلامت محسوب می‌شوند چراکه خدمات آنها شبانه‌روزی است، یادآور می‌شود: پرستارها مثل زمان جنگ که نیروهای صف خط‌نگهدار بودند

و باقی بشت صف بودند، عمل می‌کنند. در واقع این پرستارها هستند که ابتدای صف قرار دارند و بعد کسانی هستند که نیروهای صف را تأمین می‌کنند و رزمنده‌های خط اول را تجهیز خواهند کرد تا با آرایش خاطر و به لحاظ روحی و روانی در خط اول مبارزه کنند. به اعتقاد وی پرستارها نقش بسیار حیاتی در تأمین سلامت مردم دارند و وزارت بهداشت هم رسالت حمایت از این گروه را دارد. شریفی مقدم مقایسه تطبیقی هم نسبت با سایر مردم جهان در مورد فعالیت پرستاران انجام می‌دهد و بیان می‌کند: در تمام دنیا بحث پیشتگیری را مطرح می‌کنند، یعنی به جای تجهیز و ساخت بیمارستان تغییر سبک زندگی مردم به سمت پیشتگیری در حوزه سلامت است. پزشک خانواده یکی از موضوعات مورد اشاره دبیر کل خانه پرستار بود که درباره آن گفت: یک تیم سلامت‌محور از پزشک، پرستار، ماما و روانشناس تشکیل شده و پرونده برای افراد دارند تا سابقه را نزد خود حفظ و جامعه تحت نظر خود را پایش کنند.

معصومه فرشی، پرستار نمونه کشوری بیمارستان بقیه‌الله‌الاعظم^(ع):

همه حواسم به بیمار ان است، گاهی هم به سلامت خودم!

محبوبه قربانی

نماد صبر جمیل است؛ همانی که بعد از بیماری و شهادت مادرش حضرت زهرا(س)، شهادت پدرش حضرت علی(ع) و شهادت پسرارش اسام حسن(ع) و پس از واقعه کربلا و سپری کردن روزهای اسارت در کوفه و شام فرمود: «ما رأیت الا جمیلاً جز زیبایی چیزی ندیدم...». همین روح بلند و ایمان راسخ، فداکاری‌ها و خدمات حضرت زینب(س) بود که از او به عنوان نماد یک پرستار واقعی یاد شد چراکه نه تنها به مراقبت از بیماران می‌پرداخت، بلکه در حفظ ارزش‌های انسانی و اسلامی نیز نقش برجسته‌ای داشت. او «پرستار کربلا» نام گرفت، چون در شرایط بحرانی، با تمام وجود از دیگران مراقبت کرد و نشان داد، پرستاری تنها محدود به مراقبت فیزیکی نیست بلکه شامل حمایت روحی و عاطفی نیز می‌شود. همین توانایی‌ها در مدیریت شرایط دشوار پس از عاشورا و نگهداری از بازماندگان کربلا بود که نشان داد او و هبری قدر تمند و دلسوز نیز است.

■ ■ ■

بر همین اساس مصادف با سالروز ولادت این بانوی قهرمان صدر اسلام، به عنوان نمادی از ایثار و فداکاری در حرفه پرستاری، در تقویم «روز پرستار» نام گرفت؛ پرستارانی که به تأسی از آن بزرگوار، با دستانی نوازشگر و قلبی مهربان، در سخت‌ترین لحظات زندگی بیماران، به تسکین درد‌ها و رفع نیازهای آنان کمک و به عنوان منبع امید و آرامش در مختصاتی از زندگی بیماران قرار می‌گیرند و به آنها خدمت می‌کنند.

در معنای «پرستار» واژه‌های زیادی شنیده‌ایم اما مخلص کلام آنکه هر گونه مراقبت، مواظبت و مراعات از بیماری را «پرستاری» می‌گویند، از این‌رو بر آن شدیم به پاس این نوع دوستی، از خودگذشتگی و مجاهدت در آستانه ولادت با سعادت قهرمان کربلا با یکی از پرستاران نمونه کشوری در بیمارستان تخصصی فوق تخصصی بقیه‌الله‌الاعظم(ع) همکلام شویم.

این بیمارستان روزانه پذیرای ۵هزار بیمار است. ۵۰۰ پزشک و بالغ بر هزار و ۵۰۰ نیروی کادر درمان دارد. همچنین یک درمانگاه مجهز و ۱۷بخش بستری نیز انواع خدمات را ارائه می‌کنند.

معصومه فرشی از مسئولان آموزش کارکنان این بیمارستان، سوپروایزر و پرستار بالینی با ۲۸سال سابقه خدمت است. بیشتر افراد با انگیزه‌ای شغل خود را انتخاب می‌کنند، به همین خاطر در کارشان بسیار موفق هستند. فرشی هم بعد از دوران شیرین کودکی و گذران دوران غمبار نوجوانی و جوانی به خاطر حضور همیشگی پدر و برادرانش در جبهه و تنها ماندن در کنار مادر آن

هم در حملات هوایی دشمن، انتخاب شغل پرستاری را زمانی برمی‌گزیند که مادرش در بیمارستان بستری می‌شود. او وقتی خدمات پرستاری و کمبودهای آن را می‌بیند، برایش انگیزه‌ای می‌شود تا در دانشگاه رشته پرستاری را انتخاب کند و آنقدر در این حرفه مصمم گام برمی‌دارد تا جایی که از او به عنوان پرستار نمونه کشوری تقدیر می‌شود.

■ بالارزش ترین کار یک پرستار حمایت روحی از بیمار است

فرشی آموزش‌های پروتکلی را مهم‌ترین کارهای کادر پرستاری می‌داند و می‌گوید: «جه نظر من وظیفه اصلی یک پرستار تلفیق نیازهای جسمی، روحی و روانی بیماران است که برای آن باید برنامه‌ریزی مراقبتی انجام داد. من سعی کرده‌ام هم به بعد روحی و هم روانی بیماران توجه ویژه‌ای داشته باشم. رفع تمام دردها و مشکلات بیماران از عهده پرستار و پزشک بر نمی‌آید ولی بالارزش ترین کار این است که از بیمار حمایت روحی انجام شود. مهم‌ترین چالش نیز مربوط به اجرای فرایندهای مراقبتی طبق استاندارد‌هاست. مشکل ما این است که خیلی از این استانداردها هنوز بومی‌سازی نشده و شرایط اجرای آنها در کشورمان مناسب نیست».

یکی از صحنه‌هایی که هم شادی و هم غم فراوان دارد CPR بیمار است. از معصومه فرشی درباره تجربه‌ای از این صحنه پرسیدیم که گفت: «تجربه فراوانی دارم و هر کدام شرایط خاص خود را داشته‌اند اما اکثراً با غم همراه بوده است، ولی در یکی از خاطرات خوش آن احیای قلبی وریوی مادری بود که در یک تصادف دچار آسیب جدی شده بود و فرزند کوچکش در کنارش بی‌قراری می‌کرد. خوشبختانه نجات این مادر استرس دوجندان آن بچه را برطرف کرد.»

کمتر کسی در برابر درد جسمانی و تلفیق آن با روح و روان تاب‌آوری دارد و این می‌طلبید کادر در مان حوصله بیشتری به خرج دهند تا

بسته به شرایط سنی و تحصیلی بیمار، نوع مراقبت نیازسنجی می‌شود. برخورد با بیمار ان مضطرب یا افسرده تبحر خاصی می‌خواهد تا تنش دیگری به بیمار اضافه نشود. اطمینان دادن بابت امنیت، درک شدن و حس حمایت، مهم‌ترین نیاز های بیمار و همراهان اوست که باید خیلی به آن توجه شود

این شرایط به آرامی مدیریت شود.

این پرستار نمونه با تأیید این موضوع می‌گوید: «وقتی خودم را به جای آنها تصور می‌کنم، شرایطشان را بیشتر درک می‌کنم. در این مواقع بهترین کار آن است که بدون پیشداوری، به طور کامل به صحبت‌های‌شان توجه و بعد مشکل را پیگیری کنیم. طول درمان این فرصت را در اختیار ما قرار می‌دهد با خانواده‌های بیماران بیشتر آشنا شویم، به همین دلیل بسته به شرایط سنی و تحصیلی بیمار، نوع مراقبت نیازسنجی می‌شود. برخورد با بیماران مضطرب با افسرده تبحر خاصی می‌خواهد تا تنش دیگری به بیمار اضافه نشود. اطمینان دادن بابت امنیت، درک شدن و حس حمایت، مهم‌ترین نیازهای بیمار و همراهان اوست که باید خیلی به آن توجه شود.»

این پرستار بالینی احساساتش را که گاهی مانع تصمیم‌گیری‌های جدی می‌شود، از نقاط ضعفش می‌داند اما پیگیری جدی تا حصول نتیجه، به روزرسانی اطلاعات، توجه به نظم و وقت در اجرای فرایندهای مختلف کاری و آموزشی، خوشایند کردن اموری که همکاران قبلاً به اجبار و با انگیزه کمتری انجام می‌دادند در حمایت روحی و تشویق همکاران را از نقاط قوت کاری خود می‌داند.

■ با بیمارانی که توان پرداخت هزینه‌های درمانی ندارند همراه هستیم

حتماً برای شما پیش آمده است در یک مرکز درمانی با بیمارانی مواجه شوید که برای پرداخت هزینه‌های درمان با سختی مواجه می‌شوند و مدام با تلفن از هر دوست و آشنایی برای نجات جان بیماران‌شان در خواست کمک می‌کنند یا با گذر از مسیر بعضی بیمارستان‌ها با توقف خودرو‌هایی مواجه می‌شویم که به خاطر تخصصی بودن و دولتی بودن بیمارستان، بیماران را از شهرهای دور و نزدیک در آن بیمارستان بستری کرده‌اند. همراه بیمار نیز به جای هتل و مسافر خانه در چادرهای مسافرتی کنار خودرو‌های‌شان استراحت می‌کند. صندوق ماشین‌ها هم نشان از همراه داشتن ملزوماتی است تا نیازی نباشد آنها هزینه خورد و خوراک را پرداخت کنند.

در این شرایط همه نگاه‌ها همراهان معطوف به نگاه مهربانانه، دلسوزانه و با وجدان پزشکان و پرستارانی است تا این چند صبح را سپری و بیمارشان را با سلامتی مرخص کنند. فرشی هم با اعتقاد به همین نگاه می‌افزاید: «اگر با خانواده‌هایی که در پرداخت هزینه‌های بیمارستان مشکل دارند، برخوردی داشته باشم، ابتدا آنها را نسبت به دلایل مبلغ پرداختی توجیه می‌کنم و بعد برای رفع مشکل به مسئولان مالی و مددکاری بیمارستان ارجاع می‌دهم تا اگر کمکی امکان داشته باشد، ارائه دهند.»

مردم ما باید باور داشته باشند پرستار هم خسته می‌شود. بسیاری از پرستاران سه شیفت کار می‌کنند و گاهی در صورت نیاز برخی پرستارها تمام وقت مشغول کار هستند، در نتیجه طبیعی است که خسته باشند. البته ما حق را به مردم می‌گوییم و می‌گوییم مرض و بیمار کم‌تحمل‌تر هستند، اما مردم بدانند پرستاران تاحدی توان و انرژی دارند و مثل همه‌ما ممکن است کم‌بیاورند

■ ۵۰هزار پرستار خانه‌نشین داریم

وی می‌گوید: مشکل فعلی ما این است که نیروی لازم در وزارت بهداشت وجود ندارد و تعداد پرستار به اندازه هر تخت همخوانی ندارد و با نیاز دوبرابری نسبت به تخت‌ها مواجه هستیم، این در حالی است حداقل بیش از ۵۰هزار نفر پرستار بیکار خانه‌نشین و از سوی دیگر ۱۰۰هزار نفر نیروی انسانی در وزارت بهداشت کمبود داریم.

یکی دیگر از نقدهای وی این بود که مجوز استخدامی وجود ندارد و همین موضوع باعث می‌شود بیمارستان‌های ما خالی از پرستار باشد و افراد با حداقل حقوق توان کار کردن نداشته باشند، در حالی که پرستاری شغلی سخت و پراسترس است و هر کسی با این حقوق وارد این عرصه نمی‌شود و دلیل آن این است که همین پرستار می‌تواند در کشور‌های دیگر با دریافت مبالغ بیشتر همین خدمت را انجام دهد.

■ پرستار و بیمار هر دو نارضاضی هستند

به اعتقاد شریفی مقدم ما قوانینی داریم که می‌تواند وضعیت پرستاری را دگرگون کند، از جمله قانون تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری مصوب سال ۱۳۸۶ یا قانون ارتقای بهره‌وری کارکنان بالینی نظام سلامت. دبیر کل خانه پرستار ادامه داد: نادر برخی قوانین و اجرای نامناسب باعث شده است وضعیت پرستاری در کشور به سمت نارضایتی برود و آنها نارضاض باشند، از سوی دیگر به دنبال همین کمبود‌ها مردم هم نارضاضی باشند، در نتیجه به دنبال سیاست‌های نادرست اجرایی، نارضایتی دوطرفه داریم.

پرسیدم، او کنار نقش پرستاری اما در نقش مادری‌اش گفت: «به سختی... البته همیشه تعادل ایجاد نمی‌شود، گاهی خانواده مجبور می‌شوند شرایط تحمیلی را بپذیرند و کنار بیایند. طبیعی هم است، چطور می‌توان تعادل را برای دوری از بچه‌های طفل معصوم که خلأ ساعت‌ها دوری از مادرشان را دارند، ایجاد کرد!»

■ وقتی پایان کار خدمات پرستاران به رضایت بیماران می‌رسد، خوشحال و خرسندم

قطعاً هر فردی بعد از انجام کارش، فارغ از خستگی و تجدید قوا دنبال یک فرصت است. وقتی از سوپروایزر بیمارستان بقیه‌الله این سؤال را پرسیدم ابتدا با خنده‌ای گفت: «اگر پیگیری دیگری نداشته باشم، با فارغ خاطر می‌نشینم و بساط نقاشی‌ام را پهن می‌کنم. فشار و استرس کاری را هم با درست کردن چای، دمنوش و نظافت و مرتب کردن خانه کم می‌کنم». بعد نفس عمیقی کشید و گفت: «ولی خوشحالی‌ام خلاصه در اینجا نیست. آن وقتی است که زحمات پرستاران با رضایت بیماران به دست می‌آید و دیگر آنکه وقتی برای قشر پرستار ارزش‌گذاری اجتماعی قائل می‌شوند. این موارد است که مرا دو چندان خوشحال، راضی و خستگی‌ام را برطرف می‌کند.»

او از پرستارانی است که همکارانش از خودگذشتگی‌اش را تأیید می‌کنند تا آنجا که خود خاتم فرشی اقرار کرد هر هیچ وقت حواسش به خودش نیست، مگر آنکه همکارانش به او گوشزد کنند کمی هم حواسش به سلامت جسم خودش باشد...

■ **بهترین یادگاری برای من دعای خیر بیماران است**
اما پرستاری از جمله مشاغلی است سراسر خاطره، هم تلخ و هم شیرین. قطعاً این ایام برای این پرستار هم پر از خاطره بوده است. او کنار همه خاطراتش اما بهترین آنها را کار با بیماران دیالیزی؛ انسان‌های شریفی که به دلیل از دست دادن عملکرد کلیه‌های‌شان مجبورند هفته‌ای چند نوبت همراه با خانواده به بیمارستان مراجعه کنند، تعریف می‌کند؛ بیمارانی که مشکلات فراوانی دارند، از جمله هزینه‌هایی که صرف رفت و آمدشان می‌شود، فرد همراه که باید مرخصی بگیرد و شاید به خاطر مرخصی‌های پی‌درپی شغلش را از دست بدهد و این مدت درمان که معلوم نیست تا چه زمانی طول بکشد و... او برقراری ارتباط مؤثر با این افراد دردمند و درک شرایطشان را عامل مؤثری می‌داند تا شاید بار کوچکی از دوش‌شان را داشته شود و او این خدمات را با این‌امید انجام می‌دهد که روزی دعای خیرشان برایش یادگاری بارز زشی شود.

■ دوری از بچه‌ها برایم سخت است اما تحمل می‌کنم

هنرپیشه‌ای می‌گفت، از باسمت‌های سخت کار وقتی است که هزار مشکل و غم در دل داری، اما باید آنها را پنهان کنی و وقتی جلوی دوربین می‌روی، بخندی و شاد باشی. شغل پرستاری هم از جمله شغل‌هایی است که باید همه مشکلات و همه غم‌ها را پشت در خانه بگذاری و با چهره‌ای شاد وارد محیط کار شوی. وقتی این سؤال را که چگونه بین زندگی شخصی و کاری تعادل برقرار می‌کنید از فرشی